

LES TRES ERRES PER ALS PROFESSORS: REFLEXIONAR, REFINAR, REVITALITZAR*

Dr. Muska Mosston,

Escriptor i expert en educació, New Jersey.

** Títol original de l'article: "The 3 R's for Teachers: Reflect, Refine, Revitalize".*

La bona marxa d'una classe depèn de la relació que s'estableix entre el professor i els seus alumnes. A la mateixa aula, sense tenir en compte les condicions exteriors, el professor és el responsable d'aquesta relació. El professor és qui convida la ment i l'ànima de l'alumne a participar en la relació i contribuir al seu desenvolupament. El professor és qui encén i atia el foc.

No obstant, tot professor acostuma a plantejar-se algunes preguntes: ¿és possible mantenir una bona relació? ¿Com puc implicar els meus alumnes? ¿Com puc, jo mateix, mantenir-me motivat mentre sóc a classe?

Les tres erres per als professors s'ofereixen com a possible paradigma per mantenir un bon ritme d'ensenyança. "Reflexionar", "refinar", "revitalitzar" són tres passes en un procés dinàmic, cadascuna d'elles és en si un procés imperatiu, una força molt personal i àdhuc privada. Tot i això, les

tres erres s'entrecreuen constantment per crear noves realitats per al professor i l'alumne.

L'Espectre d'estils d'ensenyament (Mosston i Ashworth, 1990) ofereix al professor un conjunt d'opcions d'ensenyança que pot ser emprat com a pauta per a la reflexió. Un professor pot plantejar-se les següents qüestions: ¿en quin lloc d'aquest espectre sóc emplaçat? ¿Quants d'aquests estils d'ensenyament empro a les meves classes? ¿Conec l'impacte de cada estil en els meus alumnes? ¿Estic aferrat a cap estil en particular? ¿Sóc obert a les innovacions que es fan en aquest camp?

L'Espectre d'estils d'ensenyament

La proposta fonamental de l'Espectre és que l'ensenyament està regit per un únic procés unificador: la presa de de-

cisiones. Cada acte deliberat d'ensenyament és conseqüència d'una decisió prèvia. La presa de decisions és el comportament primari o central que governa tota la resta: com organitzar els alumnes, com organitzar la matèria, com administrar el temps, l'espai i l'equipament, com ha de ser la interacció professor-alumne, quina ha de ser la nostra conducta verbal, com crear i orientar les estructures cognitives. Tots ells són comportaments secundaris, tots provenen de decisions prèvies i estan governats per aquestes. Identificar les decisions primàries i abastar totes les possibles combinacions entre decisions ens obrirà les portes de les relacions professor-alumne. Cada opció d'aquesta relació té la seva pròpia estructura de decisions feta pel professor i per l'alumne. L'Espectre d'estils d'ensenyament defineix les opcions o estils disponibles, les seves estructures decisionals, els papers específics de professor i

alumne en cada estil, i els objectius assolibles.

Les sis premisses de l'Espectre

En la Figura 1 pot veure's un esquema de l'estructura de l'Espectre d'estils d'ensenyament. L'estructura es fonamenta en sis premisses bàsiques:

1. *L'axioma*: Tota l'estructura de l'Espectre deriva de la premissa inicial que l'ensenyament és una cadena de presa de decisions: cada acte deliberat d'ensenyança és el resultat d'una decisió prèvia.

2. *L'anatomia de cada estil*: L'anatomia de cada estil està composta per totes les categories concebibles de decisions que poden tenir lloc en qualsevol relació d'ensenyament-aprenentatge. Aquestes categories són agrupades en tres fases: pre-impacte, impacte i post-impacte. En el pre-impacte s'inclouen totes les decisions prèvies a l'acte d'ensenyament-aprenentatge; l'impacte inclou les decisions relacionades amb l'esmentat acte, i el post-impacte identifica les decisions concernents a l'avaluació posterior. L'anatomia descriu quines decisions han de ser preses en cada fase.

3. *La presa de decisions*: Tant professor com alumne poden prendre decisions en qualsevol de les categories traçades en l'anatomia. Quan la major part o la totalitat de les decisions són preses per una única persona (per exemple, el professor), la seva responsabilitat està a la seva màxima expressió, mentre que a les dels altres roman al mínim.

4. *L'Espectre*: Establint qui pren les decisions, sobre què i quan, és possible d'identificar l'estructura d'onze

estils, així com els estils alternatius que es troben entre els de l'Espectre.

En el primer estil (Estil A), que té com a objectiu primordial la resposta precisa, el professor pren totes les decisions i l'alumne respon adherint-s'hi a totes. En el segon estil (Estil B), el professor proposa a l'alumne nou decisions específiques i així pot assolir-ne un nou grup d'objectius. En

tots els estils posteriors, el professor planteja sistemàticament a l'alumne decisions específiques, permetent d'aquesta manera la consecució de nous objectius, fins que es completa l'Espectre d'estils d'ensenyament.

5. *Els grups*: L'estructura de l'Espectre d'estils d'ensenyament reflecteix dues capacitats humanes bàsiques, la capacitat de reproducció i la capacitat

Figura 1. L'ESTRUCTURA DE L'ESPECTRE

1. L'AXIOMA: L'ensenyament és una cadena de presa de decisions.

2. L'ANATOMIA de cada ESTIL:

PRE-IMPACTE

IMPACTE

POST-IMPACTE

decisions han de ser preses

3. La PRESA DE DECISIONS:

Professor:

màxim

mínim

qui pren les decisions

Alumne:

mínim

màxim

4. L'ESPECTRE:

A B C D E F G H I J K

5. Els GRUPS:

6. Els EFECTES DEL DESENVOLUPAMENT:

← mínim

màxim →

Desenvolupament Físic _____

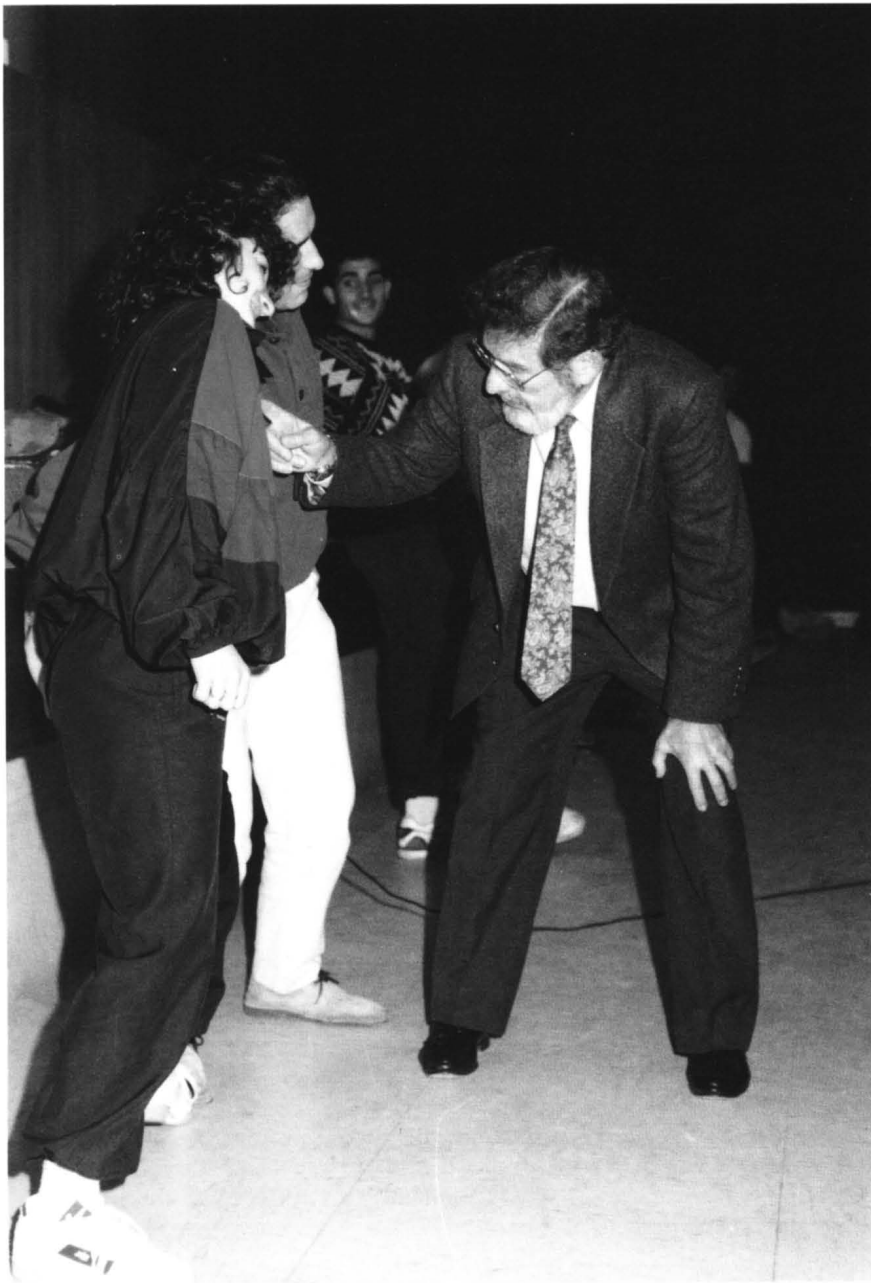
Desenvolupament Social _____

Desenvolupament Emocional _____

Desenvolupament Cognitiu _____

Desenvolupament Moral _____

ensenyament de l'activitat física

de producció. Tots els éssers humans tenen, en diferents graus, la capacitat de reproduir els coneixements apresos, repetir models i practicar habilitats. Tots els éssers humans tenen la capacitat d'aventurar-se en el nou i explorar el desconegut.

El grup d'Estils A-E presenta les opcions del professor per animar la reproducció d'anteriors coneixements, és a dir, del ja après; el grup d'Estils F-K presenta les opcions que estimulen la producció de nous coneixements, coneixements que són nous per a l'alumne, nous per al professor i, de vegades, nous fins i tot per a la societat.

6. Els efectes del desenvolupament: Donat que les decisions influeixen sempre en les nostres vides, cada estil afecta al desenvolupament de l'alumne d'una manera singular i única. L'Espectre proporciona un esquema per a l'estudi de la influència de cadascun dels estils en l'alumne, en els seus aspectes cognitiu, afectiu, social, físic i moral.

L'essència de cada estil

Estil A: Ordres.

- Resposta immediata als estímuls.
- Realització precisa i immediata.
- Es reproduceix un model previ.

Estil B: Pràctica.

- Es proporciona temps a l'alumne per a fer una tasca individualment i privada.
- El professor disposa de temps per establir una interacció (*feedback*) amb tots els alumnes, individualment i privada.

Estil C: Reciprocitat.

- Els alumnes treballen en equip.
- S'estableix un *feedback* immediat.

- Els alumnes segueixen els criteris d'execució dissenyats pel professor.
- Es desenvolupen *feedback* i tècniques de socialització.

Estil D: Autocontrol.

- Els alumnes realitzen la seva tasca individualment i privada.
- Els alumnes estableixen circuits de *feedback* també entre ells emprant els criteris desenvolupats pel professor.

Estil E: Inclusió.

- La mateixa tasca és dissenyada amb diferents graus de dificultat.
- Els alumnes decideixen el seu nivell inicial.
- Tots els alumnes han d'estar inclosos en un nivell.
- Els alumnes decideixen quan han superat el nivell.

Estil F: Descobriment guiat.

- El professor, mitjançant una seqüència específica de preguntes, ajuda l'alumne en la consecució d'un objectiu prèviament determinat però desconegut per aquest.

Estil G: Descobriment convergent.

- Els professors presenten la pregunta, el problema. L'estructura intrínseca de la tasca (la pregunta) requereix una única resposta correcta.
- Els alumnes, raonant o realitzant d'altres operacions cognitives, arriben al descobriment de la resposta correcta o solució.

Estil H: Producció divergent.

- Els alumnes han de produir diferents respostes per a una única pregunta.
- L'estructura intrínseca de la tasca (la pregunta) comporta múltiples possibles respostes.
- Les respostes múltiples són valorades segons els procediments possibles, factibles o desitjables, o per les "regles" de verificació de la disciplina tractada.

Estil I: Disseny de programes individuals per part de l'alumne.

- L'alumne dissenya, desenvolupa i porta a terme una sèrie de tasques organitzades en un programa personal.
- L'alumne selecciona el tema, identifica les preguntes, recull les dades, descobreix les respostes i organitza la informació.
- El professor escull l'àrea de coneixement a tractar.

Estil J: Iniciació de l'alumne.

- L'alumne inicia l'estil/s en el qual dirigirà l'episodi o la sèrie d'episodis.

Estil K. Auto-ensenyament.

- L'alumne inicia la seva experiència didàctica, la dissenya, la realitza i l'avalua.
- L'alumne decideix com i en què li cal l'ajut del professor.
- El professor accepta les decisions de l'alumne i proporciona les condicions generals perquè s'acompleixen els projectes d'aquest.

Cada estil de l'Espectre delimita:

- Les decisions preses pel professor.
- Les decisions de l'alumne.
- El grup d'objectius assolits per cada estil.
- El disseny de les tasques adients.
- La forma de *feedback* adequada.

Conèixer i aplicar acuradament els estils permet d'arribar a un grau òptim de congruència entre intenció i acció.

El programa d'entrenament: procediments i resultats

L'Espectre del programa d'entrenament té tres objectius:

1. Comprendre l'estructura de cada estil i la seva contribució al desenvolupament de l'alumne.

2. Desenvolupar la intuïció (*insight*) en el comportament del professor i identificar el seu propi lloc dins de l'Espectre.
3. Interioritzar i emprar a classe tants estils com sigui possible per arribar a més alumnes i assolir més objectius d'ensenyament.

Els tres objectius tenen tres fases d'entrenament:

1. Teoria de l'Espectre.
2. Micro-Ensenyament.
3. Macro-Ensenyament: desenvolupar els estils en classe.

1. La Fase de Teoria implica:

- a. Presentació de l'estructura de cada estil.
- b. Demostració de cada estil: a la mateixa classe o mitjançant vídeos.
- c. Anàlisi de la demostració emprant els models teòrics com a criteris per determinar la congruència entre intenció i acció.
- d. Exercicis d'aplicació de diferents àrees temàtiques i en diferents nivells.
- e. Discussió de la implicació de cada estil respecte al comportament cognitiu, la forma de *feedback*, el desenvolupament afectiu i social i la direcció de la classe.

Resultats: Aquesta fase invita el professor a REFLEXIONAR sobre el seu propi concepte d'ensenyament, les seves experiències anteriors, grau de flexibilitat, la seva disposició per acceptar l'existència de diferents opcions i per poder canviar d'estil.

2. La Fase de Micro-Ensenyament implica:

- a. Pràctica en l'ús de cada estil en bones condicions.
- b. Aprendre a preparar episodis d'en-

ensenyament de l'activitat física

senyament emprant els diferents estils.

- c. Ensenyar episodis curts (de 5 a 10 minuts) a 2-3 alumnes, emprant un estil determinat.
- d. Gravació en vídeo de l'episodi.
- e. Visionat i anàlisi dels episodis un mateix i en grup.
- f. Emprar els models teòrics dels estils (i les eines d'anàlisi) com a criteris per determinar la congruència entre intenció i acció.
- g. Decidir si es necessita més pràctica per assolir una major competència en un determinat estil.

Resultats: Aquesta fase incita el professor a **REFINAR** (perfeccionar) la seva manera d'ensenyar un estil, superant la frustració inicial de l'aprenentatge de nous comportaments, la

seva disposició a les noves conductes, a confiar en l'habilitat de l'alumne per canviar de conducta i la seva capacitat de *feedback* en grup per facilitar l'aprenentatge d'un nou estil i arribar a ser competent i destre en l'autoanàlisi.

3. La Fase de Macro-Ensenyament implica:

- a. La preparació d'episodis de classe.
- b. Portar-los a terme per a tota la classe emprant diferents estils.
- c. Superar les dificultats inicials en actuar d'una manera nova.
- d. Estar preparat per correspondre als comportaments dels alumnes.
- e. Desenvolupar la capacitat d'autoanàlisi.
- f. Aprendre, a acceptar el *feedback*

d'un professor visitant que observa la classe, oferir *feedback* i treballar amb el professor per arribar al grau màxim de congruència entre intenció i acció.

g. Continuar treballant en grup en mútues classes d'observació, planificació mútua i *feedback* recíproc. **Resultats:** Primer i sobretot, la necessitat de tenir paciència amb un mateix als primers intents d'aplicació dels estils a la nostra pròpia classe. Cal temps per aprendre una nova habilitat, un comportament nou. Segon, la necessitat de ser pacient amb els alumnes. També és nou per a ells. Requereix temps i paciència per viatjar plegats d'estil a estil i gaudir de la contribució de cada nou estil. Viatjar al llarg de l'Espectre d'estils d'ensenyament és **REVITALITZAR** i ampliar els nostres mètodes didàctics.

Desenvolupar la capacitat d'emprar múltiples estils augmenta el repertori de la relació ensenyament-aprenentatge, així com la confiança dels professors en poder arribar a més alumnes, a més de crear les condicions per assolir més objectius d'aprenentatge. La multiplicitat de noves connexions amb els alumnes estimula la participació de més alumnes en el procés d'ensenyament i en productives activitats de classe.

Quan professors i supervisors adquireixen certa habilitat en l'ús de l'Espectre, experimenten no tan sols un llenguatge comú, sinó que també desenvolupen nous vincles i relacions entre ells. S'involucren en el desenvolupament professional dels altres, bescanvien idees i assumeixen noves iniciatives en la comunitat escolar.

BIBLIOGRAFIA

MOSSTON, Muska i ASHWORTH, Sara, *The Spectrum of Teaching Styles: From Command to Discovery*. Longman, White Plains, Nova York, 1990.
